

Жетімдер

Чин-Мачин деген шәһарда саудамен күн көретін бір адам болыпты. Халқына да білікті екен. Әйелі өліп, екі ұл баласы жетім қалады. Үйелмелі - сүйелмелі екі баласы оқу жасына жеткен соң, мектепте оқып жүреді. Ол жылында бір рет керуенмен саудаға шығатын еді. Әйелі өлген соң бұл жылы саудаға шықпай, елінен таңдап бір әйел алып, бау-бақшасында бір жыл сайран етеді. Келешек жылы әйеліне барлық шаруасын, үйішін тапсырып және екі баласын

оқуынан үзбе, деп өзі сапарға шықпақ болады.

Сөйтіп, ол сапарға шығар алдында әйеліне айтыпты: — менің екі баладан соңғы бір қымбатты нәрсем, мына сарайда дәулетқұс деген құсым бар, саған әлі көрсеткенім жоқ, тамағын кәдімгідей пісіріп бер, мұны еш адамға айтпа және керсетпе. Ол өте қасиетті құс,—дейді.

Тоқалы дәулет құсын көріп, «құп болады» — деп сарайдың кілтін алып қалады. Бай, балаларымен, тоқалымен қоштасып, бір жылдық сапарға жүріп кетеді. Тоқалдың бұл байынан

бұрын дос болған бір жігіті бар екен;
байы кете салысымен-ақ, ол жігітпен
мәре-сәре болып, ойын - күлкісін
өткізіп, жүре береді.

Бір күні тоқалдың тамыр жігітіне
балгер кездеседі. Жігітке бал ашып
отырып:

— Ойпырай, сен өте бақытты адам
екенсің, бір тамыр әйелің бар екен, екі
өгей баласы, бір дәулетқұсы бар екен,
шіркін-ай, дәулетқұсын сойдырсаң,
жүрегін жесең патша болады екенсің,
оң жақ топшысын жесең құрт-
құмырысқа, бақа-шаян, ұшқан құс,
жүгірген аңның тілін білетін

болады екенсің және түкіргенің түйме алтын, қақырғаның құйма алтын болады екен - деді, балгер. Жігіт, балгердің сөзін әбден ұғып алып, байдың тоқалына келді. Тоқал оны қарсы алып құрметтеп, күлмен қағып күте бастап еді, жігіт қабағын ашпай отырып алды. Тоқал мойнынан құшақтап:

— Айтшы, не жаздым, әлде өкпеледің бе, маған, — деп жалынып сұрай бастайды.

Сонда жігіт айтты:

— Әрине, сенің ісіңнің бәрі алдау

мені, жаныңдай жақсы көретінің рас болса, дәулетқұсын осы күнге шейін неге көрсетпей жүрсін, — деді.

— Ойбай, жаным-ау, оны қалай көрсетемін, бай сауда сапарына жүрерде әдейі тапсырып кетті, еш адамға көрсетпе де, айтпа да деп, оны сен қайдан білдің? — деді, тоқал. Жігіт айтты:

— Сен мені кім деп жүрсің, менің білмейтінім жер астында, егер сол дәулетқұсын көзіме көрсетіп, сойып етін түгелімен асып бермесен, мені, сенің жақсы көретінің өтірік, — деді.

— Қойыңыз, менің байым келгенде тірідей өлтірсін дегенің бе, оған өкпелеме, — деді тоқал.

— Ендеше менен күдеріңді үз, — деп жігіт шығып кетеді. Үш-төрт күн өткеннен кейін, тоқал жігітті шақырып алып, — амалым бар ма, айтқаның болсын, сен үшін не көрсем де көндім, — деді.

Дәулетқұсын бауыздап, аспазшы қатынның қолына берді де:

— Бір мүшесін қалдырмай ас. Піскен кезде бізге хабар айт, — деп өздері бақшаға кетті, — дейді. Түс мезгілінде

екі бала оқудан қайтты. Тамақ пісіп тұр еді, екеуі тоқал шешесінің келуіне қарамай, қарнымыз ашты деп, аспазшы қатынның мазасын алған соң, аспазшы қатын ағасына жүрегін, інісіне оң топшысын түсіріп бере салды.

Бір заманда тоқал жігітімен келді. Тамақты түсіріп жігіттің алдына қойды. Жігіт өзгесінен бұрын топшысы мен жүрегін іздей бастайды. Мұның жүрегі мен топшысы қайда деп ашулана бастайды. Аспазшы қатын құстың жүрегі мен топшысында қанша ет бар, жылаған соң екі балаға бергемін — дегенде, жігіт табақты бір-ақ

теуіп, шығып жүре берді. Бәрі аң-тан болып қала берді, тоқал жүгіре шығып — «не болды?» десе, жауап бермей жігіт жүріп кетеді. Баяғы балгерге тағы келді, бастан-аяқ не болғанын айтты, балгер тағы да бал ашады. Енді бұрынғыдан қыйын болды, сол екі баланы сойып жүректерін жесең ғана саған ауысады, әйтпесе дауа жоқ, — деді балгер.

Бір күні жігіт тоқалға жолығып, — егер, менде анық ойың болса, ана екі жетім балаңды өлтіріп, жүректерін бер, — депті.

Тоқал ыршып түсті, дәулетқұсын
босқа өлтірттің, енді екі баласын өлтір
дейсін, мен байдың бетін қалай көрем,
жоқ, оның болмайды, деп тоқал
көнбеді.

— Ендеше, менен күдерінді үз, —
деп жігіт кетіп қалды. Арада он, он бес
күн өтті, тоқал әрі ойлап, бері ойлап,
тамыр жігітін шақыртты.

— Амалым бар ма, сен үшін қара
басымды да қиям ғой, екі баласын
батылым барып өлтіруге, өз қолымнан
келмейді, өзің біреуді жалдап өлтірт,
— деді тоқал. Бұл кезде екі бала
өздеріне пайда болған қасиетті

түсініп, қайран қалып жүрген болатын. Түс кезінде балалар оқудан қайтып келе жатыр еді, қақпасына таялғанда, інісі ағасын ұстай алып, — «тоқта, ағатай, ана бұтақта отырған екі торғай біз туралы кеңесіп отыр» — деді. Ағасы, — е, не болып қалды? — деп күледі де, — біз сабақта шәкірттердің ең алды емеспіз бе, — деді.

Жоқ, аға, олар мына екі жетімнің өгей шешесі, тамыр байымен ақылдасып, бір табақ алтын беріп, екі баламды өлтір, деп бір ұрыны жалдады, екі бала қазір барса, ол ұры өлтіруге даяр тұр, — деп, мына

торғайлар әңгіме қылып тұр, жүр аға, кетейік, бармайық үйге, — деді інісі.

Ағасы:

— Қой, апам өгей де болса, бізді күтіп, тамақ, киім беріп жүрген жоқ па, ондай бізді өлтіретін, біз не ғыпбыз, жүр үйге, мұның не? Егер, сен қорықсаң барма, мен өзім барам, — деп ағасы тұра жөнелді.

Амалы не, інісі ойлап-ойлап тұрды да, ағасының соңынан о да жөнелді. Екеуі үйге кіріп келгенде, бір босағада қара-ауызды, Қанды дейтін атақты ұрышыға келіп, есіктерін іліп алып, қанжарын суырды. Екі баланың

зәресі ұшты, бірақ, кіші бала сөйлеп қоя берді.

— Ей, аға, сен ұрысың, ұрыға мал керек, бізге жан керек, шешем саған бір табақ алтын берді, мен саған он табақ алтын берейін, біздің қанымызды жүктеме, қоя бер, біз көзімізді жоғалтайық, — деді.

Ұры: «Әкел алтындарыңды, әрине, маған алтын керек, — деді. Інісі: «Тос етегіңді» деп еді, ұры етегін тоса берді, бала түкіріп-түкіріп жіберіп еді, ұрының етегі алтыңға лық толды. Бұлар ұрыдан босағаннан кейін, зыр қағып шәһардан шығып кетті.

Келе жатса екі құлан шөлде жайылып жүр екен. Інісі құланша сөйлеп қоя бергенде, құландар аңырып тұра қалды, сөйтті де, екі балаға жетіп келіп, арқаларына мінгізіп алып, жөнелген екен, — дейді. Екі құлан балаларды бір көлдің жағасына әкеп түсірді де, өз жайларына жүре берді. Балалар не қыларын білмей тұрысты. Інісінің ойыншық садағы бар екен, сонымен бір құсты атып алып, жаубүйрек пісіріп жеп отыр еді, қастарынан салт мінген үш жігіт өте бере, жалт қарасып, — міне, міне, бала болса да тоқтаймыз дегеміз, — деп

дабырласып қалды да, балаларға бұрылды.

Үш жігіт тұрып: — Уа, балалар, біздің бір төрелететін ісіміз бар еді, бала болсын, шаға болсын кез келген адамға сынатайық деп шыққан едік. Үшеуміз бір әкеден, бір анадан туған туыс едік. Әкеміз өліп еді. Өлерде бізге үш нәрсе берді: Біреуі мына кілем, жайып тастап, ұш десең аспанға бір-ақ шығады. Мінген адам мұның үстінде ұйқтап қалады. Ал енді біреуі, мына тақия, мұны киген адам көрінбей, көзден ғайып болады. Үшіншісі мына қобдиша, мұның қасиеті ішіндегі

алтыны таусылғанда, төңкеріп қалып қайта аударсаң, алтын ішіне қайта тола береді. Осы үш нәрсеге ағайынды үшеуміз таластық. Үлкен ағамыз, жасым үлкен, жол менікі дейді. Ортаншы ағамыз жоқ, жол менікі дейді. Әкемнің ең кенжесімін, жол менікі деп, мен айтамын. Осыған бала болсаңдар да төрелік айтсаңдар екен, — дейді.

Екі жетімнің кішісі тұрып: — Құп болады, мен билік айтайын, көнсеңдер, — депті. Үш жігіт шуылдасып: «Мақұл, төреңе құлдық, болсын» — деседі.

— Ендеше, үш қасиетті нәрсені бері әкел, мен үш жаққа қалауық атам, әбден атып болған соң үшеуің бірдей жүгір, қай бұрын тауып әкелгендеріңе, бұл үш қасиетті нәрсе тиеді, — деді бала. Бұлар, баланың сөзіне көнді де нәрселерді балалардың қасына қояды, кіші жетім қалауық тартады, қалауықтың қалағы бұлтпен араласып, шырқап барып алысқа түседі. Үшеуі де солай тартылып болған соң үш жігітке, — ал, лап қойыңдар, жүгіріңдер, — деді бала. Үш жігіт барлық пәрменімен жүгіріп, жөнелісті.

Үшеуі де барып, қалауықты бірдей тауып, біріне-бірі көнбей жанжалдасып келеді. Мұнан кейін кіші жетім ойланып отырып, үш жігітке айтты: — Сендер ешқандай билікке көнетін емессіңдер, ақыры бұл үш қасиетті нәрсе өздеріңе қырсық болуы да мүмкін. Бұдан құтылыңдар, — деді.

— Қалай құтыламыз? — десті.

— Үшеуің де көтергенше бізден алтын алып, бұл үш затты әзірше бізге бере тұрыңдар, түбінде өзара келісімге келсеңдер, түгел қайырып берейік, — деді. Үш жігіт көтергенше алтын алып, бұларға үш затты беріп,

тұратын шәһарін, үй, тұрақ мекендерін айтып қала берді.

Кіші жетім ағасын қасына алып, кілемге мінеді де, аспанға бір-ақ ұшады. Заматта, бір шәһарға келіп түсті. Шәһардің халқы өте қайғылы, жиын, мең-зең, сел соққандай, күйініште екен. Екі бала кілемді қалтаға салып, қобди мен тақияны да жасырып, жиынға келді.

Бұл жиынның мәнісін бір адамнан сұрап еді, ол адам балаларға: «Қарақтарым, несін сұрайсыңдар, ханымыз өліп, хан сайлауға жыйылған халық еді, бұл. Бірақ, ханның

дәулетқұсын ұшырып, сол кімге қонса, соны хан сайлаушы едік. Қырық күн болды, дәулетқұсы еш адамға қонбай қойды» — дейді, әлгі адам. Баланың кішісі тұрып: «Е, ата, тағы да ұшырып байқаңыздар, біз де көрелік», — деді. Әлгі адам балалардың сөзін дереу барып уәзірлерге айтты. Уәзірлер де әбден құсты ұшыра-ұшыра қажып отырған адамдар, бұл сөзді естігеннен кейін дәулетқұсын ұшырып еді, екі баланың үлкенінің төбесіне келіп қонды. Халық қуанып, баланы қан көтеріп, жетімнің үлкені сол шаһарға хан болды. Ағасы хан болып

жайланған соң, інісі ағасынан: «Мен мына кілемге мініп дүние кезіп келейін» — деп тілек қылды. Ағасы мақұл көрді. Сонда кілемге мініп, тақияны киіп, қобдиды қалтаға салып, бала ұшып жөнелген екен дейді. Көзін ашып-жұмғанша кілемге мініп тағы да бір шәһарға келіп түсті. Бала кілемін бүктеп, қойынға салып келе жатса, қарсы алдында жылаған, мейлінше жүдеген адамдарға кездеседі.

— Уа, сіздер неге жылап отырсыздар? — деді бала.

Бір қария тұрып:

— Балам, бұл шәһардің адамы білмейтін жай жоқ еді, бізде. Сен қалайша сұрадың? — деді

— Ата, мен Жиһанкез адаммын, сондықтан білгім келеді, айтыңыз, — деді бала. Сонда қария:

— Балам, — бұл өте қыйын оқыйға еді, егер балалық қылып өліп қалмасан айтамын, біздің талай сендей балаларымыз айтқан тілімізді алмастан, апатқа ұшырап өліп кетті.

— Ата, не де болса, айтыңыз, мен өле қоймаспын, қорықпаңыз — дейді, бала.

— Балам, айтайын ендеше, — дейді қарт, — осы шәһардың ханының жалғыз қызы бар еді. Ол ерге тимек болғанына бес-алты жыл болды. Қыздың қойған шартына шыдамай, талай жігіт дарға асылды. Ханның қызы әкесінің және жұрттың алдына екі шарт қойды. Мені алатын жігіт, мені құмар ойнап ұтсын, не бір жыл бойына алтыны таусылмайтын болсын. Екінші — мен күніне қырық кебіс тоздырам, сол қалай тозады, соны тапсын. Міне сол жігіт қана мені алады, егер шарт орындалмаса, басын алуға жігіт рыйза болсын, деді.

Міне, содан бері талай мырза, талай ханның балалары келді. Өздері ұтылды, алтыны таусылды, қырық кебісті де таба алмай өлді. Әне, жылап жүрген солардың жанашыр жақындары мен ата-аналары. Соның бірі, мен, өзім деді де, қария сөзін бітірді.

Сонда бала: — Ата, қыздың сарайы қайсы? — деді.

Қария қыздың үйін көрсетті де: — Балам, егер онда баратын болсаң, есігінің алдында төрт төбеті бар, байқамасаң жарып тастайды. Үйге кірерде, қақпасынан хабар беріп, байқап кіргейсің, — деді. Бала

қакпаға келді де, иттерге өзінше сөйлеп еді, құйрықтарын бұландатып жата кетті. Иесіне хабар беріп еді, бір күтушісі есік алдына шықты.

Бала: «Мен ханның қызын алғалы келген жігітпін, қызға хабар бер», — деді. Күтушісі хабар бергеннен кейін, ханның қызы баланы сарайына қабыл алды да, шартын әкесінің алдына апарып бекітті. Ертеңіне баламен құмар ойнауға кірісті. Баланы ұта бастады, бала қобдйын аударып қалса, алтын тола береді, қыз ұтуын үдетсе де, баланың алтыны бітер емес,

алты ай ойнады, әлі де алтыны таусылар емес.

Сол шәһарда, бір мыстан кемпір бар екен, қыз соған ақылдасты. Кемпір айтты: — Оның қобдыйы қасиетті екен, сен бір шеберді үйіңе жасырып қойып, дәл сондай қобдый жасат, ойнап отырғанда, жігіттің көзін алдап, қобдыйды ұрлап ал, — деді. Қыз, кемпірдің айтқанын істеп, жігіттің көзін алдап, қобдыйды ұрлап алды. Енді, қобдыйды бұрынғысындай аударып еді қобдый бос болып шықты. «Е, мұның қасиеті таусылған шығар» деп жігіт қобдыйға түкіріп жіберіп

еді, тағы толды. Сол арада тоғыз ай өтті, енді қыз сасуға айналды. Қыз мыстанмен тағы да ақылдасты. Сонда мыстан:

— Арақ - шарап ішіп, бой жазайық деп бақшаға апарып, мына дәріні оның арағына сал, деп, бір шөптің басын берді. — Содан кейін ол мас болып құсар, егер де аузынан түскен зат болса, таза жуып жібекке орап тығып қой. Осыдан дауа болмаса, енді басқа дауа жоқ, — деді. Қыз айтқанды орындады, жігіт құсып еді, аузынан баяғы тобық түсті. Қыз орап алып қойды.

Ертеңінде жігіт тағы ойнап еді, ұтылды. Қобдиға түкіріп еді, былш етіп түкірік түсті, жігіттің енді алтыны жоқ, амалы не, шарт пен серт бойынша, хан ертеңінде дар ағаштың түбіне жұртты жиып, жігітті алып келді. Жендеттері даярланып, жыйылған халық жігітті аяп, не қыларын білмей ханға жалынып, «мұның кінасын кешір дейік» — десті. Дар ағашқа келген соң жігіт «дәт» деді. Хан рұқсат етті. — Жұрттың ортасында тұрып бір ауыз сөз айтамын, содан соң өлімге рыйзамын — деді жігіт.

Ханның жарлығы бойынша жыйылған халық алқа - қотан отырысты. Жігіт кілемін жайып, тақыяны киді де, аспанға бір-ақ ұшты. Мұны көрген халық қуанып, хан суалып қала берді, дейді.

Сол бойы жігіт бір үлкен орман, тоғайға келіп түсті. Тоғайды аралап жүр еді, бір көк алма тұр екен, жігіт алманы қызығып үзіп жеп еді, көк шолақ қасқыр болды да кетті.

— Қап! Амал не, болмасқа сорым қайнады-ау, бір аңшының, не мергеннің жемі болдым-ау, — деп күйінді, жігіт. Сөйлейін деп еді,

ұлыды, бірақ ақылы, есі дұрыс. Кейпі қасқыр. Сөйтіп кезіп келе жатса, бір күрең алма тұр екен, әй, не болса да, осыны жейін деп ағашқа асылып барып, оны да жеді. Ала қанат сауысқан болып кетті. «Е, қасқырдан көрі бұл жақсы, ағаш басында жүрем ғой, ұшып тоғайды аралайын» деді жігіт. Үшінші ретте бір қызыл алма көрді. «Боларым болдым ғой, мұны да көрейін» деп оны да жеді. Баяғы жігіт қалпына келді. Тіпті бұрынғысынан нұрлы сұлу жігіт болды. Қуанып, жүгіріп жүріп, бағанағы алмалардың барлық түрінен теріп алды. Біреуін

жеп еді қасқыр болды, екіншісін жеп еді сауысқан болды, үшіншіні жеп, қайта жігіт болды. Қуанып кілемге мініп, алмаларды қалтаға толтырып алып қайта ұшты. Қыздың шәһарына келіп түсті.

Ханды күтіп, суын әкеп жүретін бір кемпірлеу әйел бар еді. Ол құдыққа суға келген екен. Жігіт тақыяны киіп қасына келді де, шелегіне бір қызыл алма тастай берді. Кемпір, бұл қайдан түсті деп аспанға қарады. «Оны саған мен сыйладым, же, байқұс, бақытты боласын» деді жігіт. Кемпір жеп алды. Сол жерде кемпір жас қыз болып,

екі бетінен нұры тамды. Қуана-қуана үйге келді. Ханның қызы: — Ой, саған мұндай сыйпат қайдан пайда болды, — деп таң қалды. Кемпір: — Құдай берді ғайыптан үн қатып, алма тастады, же, — деді жедім, сонан соң осындай болдым, — деп секіріп-секіріп қуанды.

Ханның қызы: «Япырмай, сенің құдайға тілегің жеткен екен, бар, мені де жасартсын, тілек қылып сұрашы, — деді. Жарайды деп күтуші әйел қайта құдыққа келіп, — я, ием, менің ханшама да алмаңнан бер, — деді.

— Жарайды, бірақ, қолыңа ұстама, өзі ғана жесін — деп алманы

шелегіне тастады жігіт. Ханшаға әкелді. Ханша қуанып жеп еді, ала қанат сауысқан болып шықылықтап, төсегіне қонды. Күтуші әйел сасып ханға хабар қылды.

Хан уәзірлерін жыйып, келіп көрсе, қызының төсегінде ала қанат сауысқан отыр. Молдадан молда, балшыдан балшы қалдырмай, жиып оқытты, үшкіртті. Еш дауа болмады. Жігіт әдемі киініп, молда болып ханның алдына барды.

— Қызыңды мен жазамын, жеті күн мұрсат бер және шәһардың ортасында,

халықтың алдында емдеймін, — деді.

Хан: — Егер жазбасаң басыңды алам.
Жазсаң, қызым сенікі, — дейді.

Ертеңіне сауысқанды жыйылған халықтың ортасына әкеліп, өзі қасқыр болып тырнағымен жүнін жұлып, әбден талап өлімші қылады.

Сол кезде хан — өлтірем, деп қылышын алып еді, уәзірлері, — қойыңыз, бұл тегін адам емес. Егер тегін адам болса, өзі қасқыр болар ма еді, — деп ханды тоқтатады.

Келер күні қызды қасқыр қылып өзі

жігіт боп, құйрығынан ұстап тұрып
өлімші ғып ұрды.

Жетінші күні қызға қызыл алма
жегізіп еді, бұрынғысынан да сұлу
болып қыз қалпына келді. Хан қуанып,
— қызымды осы жігітке бердім — деп,
халыққа жар шашады.

Сонан соң жігіт пен қыз ханның
сарайына келді. Жігіт қызды оңаша
үйге алып кірді де: — сен мені
таныйсың ба? — деді. Қыз
танымаймын, — деді. — Ендеше, мен
қобдыйын, тобығын ұттырған жігітпін.
Есіңде шығар, мыстан екеуің маған
үлкен қыянат жасадыңдар, бұл

жігіттің ешбір қасиеті жоқ, деп ойладындар. Егер, маған шын тиетін болсаң, қобдйымды, тобығымды бер, — деді. Қыз: — Мен намыс үшін ғана істеп едім, енді бәрі өзіндікі, — деп қобдйды, тобықты алып берді. Жігіт тобығын жұтып, қобдйын қойынға салды.

Ертеңіне ханға барып, — қызыңды маған берсең, халқыңды жый, — деді.

Хан шәһардың барлық халқын жыйды. Жігіт қызды ортаға алып шығып:

— Уа, халық, мына ханның қызы

енді менікі. Бұл қыз мыстанмен бірігіп сыйқырмен қанша адамды құмардан ұтты. Ұтылған адамдардың басын алдырды. Бір күні-түнде бұлар сайқалдыққа шықты. Мен көрінбей ере бердім. Сикқыршы дәумен тамыр екен, дәу алыста тұрады екен, — жолда жүгіріп келе жатып, тақасы түскенде кебісті лақтырып жаңалап отырды. Барғанша жыйырма кебіс, қайтарда жыйырма кебіс тозды. Қыз қайтқанда, мен көрінбей тұрып, дәудің өз қылышымен басын алдым. Нанбасандар міне басы, — деп дәудің

басын лақтырды. Халықта да, ханда да үн жоқ...

— Қаншама жұрттың ажалына себеп болған, бұл залым, сайқал қыздың жазасын мен беремін, ал мыстанға жаза беруді ханның өзі білсін, — деп қыздың басын қылышпен бір-ақ шапты да, тақыяны киіп кілемге мініп аспанға ұшты. Жұрт бұған өте қуанды. Хан ұялғаннан сарайына қарай, жүріп кетті.

Жігіт ұшқан бойымен ағасы хан болған шаһарға келді. Шаһарға келсе ағасы жоқ, аралап, қарап жүрсе, ағасы қайыр сұрап жүр екен. «Уа, аға, саған не болды?» — деп сұрап еді:

«Сен кеткен соң уәзірлер мені баласынып, қаңғыртып жіберіп, хандықты өздері алды» — деді. Інісі уәзірлерге барып: — Бір байбатша едім, сіздермен таныс болмақ едім, мейман болыңыздар, бірақ мен жолаушы болғандықтан, базар ішінде қонақ болыңыздар, — деді. Уәзірлердің бәрі де келді. Татпаған жердің алмасы деп бір-бір алма берді. Уәзірлер тамсанып таңырқап жеп еді, бәрі де: бірі сауысқан, бірі қасқыр болып кетті.

Сонан соң ағасын қасына алып, кілемге мініп өзінің туған шәһаріне

келді. Келсе, әкесінің үйі быт-шыт болып тозып, бау-бақшалары қыйраған екен.

Екі жігіт үйіне келді. Әкесі қартайып, балаларының қайғысынан жүдеп біткен. екен. Тоқал шешесі қақшан қағады. Бұлар екі жігітті танымады.

— Біз осы үйге қонайық деп едік, алыстан келген жолаушы едік, — деді екі жігіт. Тоқал қондырмай шыжалақтап еді, шал:— Менің сыбағамды берсең де қондыршы, кім біледі менің екі құлыным да осындай мүсәпір болып жүрген шығар, — деді.

Сөйтіп, бұлар қонбақшы болды.

Бір уақытта екі жігітке қарап шал, — балалар әңгіме айтыңдар, — деді. Кіші баласы мысалдап, өз бастарынан кешкен оқиғаны сөйлей бастады. Тоқал көп жерінде жаратпай, тыржиып, осы қаңғырған немелердің сөзі не керек деп ара түсе берді. Шал айтқан сайын ықыласымен тыңдап, — е, шырағым, айт, тағы да, содан соң... деп сүйсініп отырды. Әңгіме бітті.

Кіші бала шығып кетіп тоқалдың тамырын тауып, шақырып ертіп келді де:

— Ал, әке, екі балаң біз, тоқал мынау, бізді өлтірмек болған бұзық мынау, — деді.

Шал балаларын құшақтап жылап-сықтап, есінен айрылғандай қуанды.

Екі жігіт тоқал мен тамырын байлап, бастарын алды. Ертеңінде сарайға да алтын толды.

Кілеммен ұшып барып үш жігітті іздеп тауып, қасиетті заттарын өздеріне берді. Сөйтіп, барлығы да барша мұратына жетті. Кіші ұлы үлкен ғұлама болып халқына ақылшы болды.

